

НАУЧНО СТАНОВИЩЕ

от член на научно жури проф. д.ик.н. Росица Рангелова Павлова
за придобиване на образователна и научна степен „доктор”
от кандидат ИЛИЯ СИМЕОНОВ АТАНАСОВ, задочен докторант по
професионално направление 3.8 Икономика (Политическа икономия) по обявена
процедура от Стопанския факултет, катедра „Икономика“ при Софийски
университет „Св. Климент Охридски“

1. Обща информация

На основание Заповед РД 38-483/07.10.2020 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски” проф. д.ф.н. Анастас Герджиков и разпоредбата на чл. 4, ал. 5, 6 и 7 от ЗРАСРБ съм определена за член на научното жури по провеждане на процедура за защита на дисертационен труд на

Докторант:

Илия Симеонов Атанасов

Тема:

„Микроикономически и макроикономически ефекти от дигиталната свързаност в началото на XXI век“

Научен ръководител: проф. д-р Георги Менгов

Предадените от Илия Симеонов Атанасов материали по защитата включват: заповед на ректора на СУ „Св. Климент Охридски” за определяне на научно жури, автобиография, дипломи за висше образование, дисертационен труд, автореферат, справка за научните приноси, списък на и самите автори публикации (4 на брой) по темата на дисертационния труд, декларация за оригиналност и достоверност и справка за изпълнение на минималните национални изисквания за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ (регистрирани 55 точки при изискуеми 30) в професионално направление 3.8. Икономика (Политическа икономия) по обявена процедура от Стопанския факултет, катедра „Икономика“ при СУ „Св. Климент Охридски“. Документите са добре оформени.

2. Общо представяне на дисертационния труд

Определено може да се каже, че това изследване е върху актуална и перспективна тематика, още повече за условията в България. Целта на дисертационния труд е да се приложат компютърните технологии при икономическия анализ и по-конкретно да се изследват ефекти от дигиталната свързаност върху икономическите системи на микро- и макроравнище. Смисълът е в това, че дигиталните технологии спомагат за справяне с проблемите, породени от асиметрията на информацията (и измервана чрез неопределеността, иначе казано информационната ентропия), като направеното изследване показва как те водят до по-ефективно функциониране на пазарите и по-висок икономически растеж.

Дисертационният труд е с общ обем 169 страници, от които увод, три глави и заключение – 147 страници, включително 26 таблици и 17 фигури и допълнително 2 приложения. Даден е голям списък на подходяща научна литература – 129, от които 17 са

на български и 112 – на английски език. Добрите теоретични познания на дисертанта по отношение на използвания инструментариум предопределят умелата работа в изследването.

3. Преценка на структурата и съдържанието на дисертационния труд, мнение относно коректността на автореферата на дисертацията

Дисертационният труд притежава логично издържана структура по глави. Първата глава е така наречената постановъчна. В нея са въведени основни понятия и взаимовръзки между изследваните явления – икономическа асиметричност и дигитална свързаност. В следващите две глави е направено творческо приложение на компютърните технологии за целите на икономическия анализ последователно на микроикономическо и на макроикономическо ниво. По-конкретно във втора глава е изследвана в експериментална среда дигиталната свързаност и влиянието на асиметричната информация върху пазарните дялове на различните доставчици, а в трета – ефектите от дигиталната свързаност върху икономическия растеж за 119 страни в света през периода 2000-2016 г. Дадени са дадени обобщения от направеното изследване и получените резултати. Накрая дисертантът задава като следващ предизвикателен въпрос пред изследването как да се свържат проблемите, породени от информационната асиметрия на микро- ниво с тези на макро- ниво, за да се стигне до обобщаващата характеристика за икономически растеж.

Много добър похват е въвеждането на точки „Резултати“ или „Изводи“ в края на всяка глава, които съдържат синтезирано основните изводи от изследването и направляват логиката му. Това прави изложението стегнато и целенасочено.

Авторефератът е в общ обем 39 страници. Той е подготвен съобразно изискванията и дава много добре представа за дисертационния труд.

4. Определяне и оценка на научните и научно–приложните приноси в дисертационния труд

Дисертантът се е справил с изследването за положителното влияние на дигиталната свързаност върху икономическите системи чрез понижаване на асиметрията на информацията. Заслужава внимание описаният от него механизъм за преодоляване на отрицателните ефекти от асиметрията в експериментални условия, предложените статистически процедури за такъв анализ на базата на измерителя за информационна ентропия. Определен принос представляват емпиричните му изчисления, оригинални за страната ни, доказващи положителното влияние на дигиталната свързаност на двете равнища на икономиката – микро- и макро-.

Приемам по принцип справката за приносни моменти, дадена от дисертанта. Може да се желае и по-добра редакция, например на т. 4.

Прави добро впечатление коректността (и честността) на дисертанта при интерпретацията на получените резултати. Освен това има известна категоричност при представянето им, което говори положително за увереността, с която работи по отношение на използвания апарат, но има нужда от повече доказателства за икономическата им състоятелност.

5. Критични бележки и препоръки

- Препоръчвам на дисертанта да пренесе коректността, която проявява в математическите изрази, и в икономическите формулировки, което като че ли се подценява. Защото формулите сами по себе си са формален израз на словесни твърдения и ако човек е взискателен по отношение на едното, трябва да бъде и по отношение на другото. Например на с. 10 той формулира *дигиталната свързаност* като „...множество от икономически агенти, които са свързани чрез компютърна мрежа и активно я използват, за да предават информация помежду си“. Дигиталната свързаност обаче не може да бъде множеството от икономически агенти, а е връзката между тях. Друг пример – на с.14-15 се твърди, че асиметричната информация се разделя на две категории – неблагоприятен подбор и морален риск...“. Но това не са категории, а проблеми, които възникват при нейното наличие.

- Неправилно е посочен обектът на изследване (с. 7). Това не са посочените от дисертанта (студентите във втора глава и 119-те страни в света – в трета глава), а (ефектите върху) микроикономическите и макроикономическите системи.

- Дисертантът проявява дълбочина в тълкуването на особеностите на използваните показатели (БВП, човешки капитал, инвестиции и др.) от гледна точка на използвания апарат за количествени оценки, при което са коментирани допуснати условности. Тук според мене се надценява недостатъкът на интерполацията. Предвид изискванията на използваните от дисертанта измерители за ентропия той с основание се стреми към динамични редове с възможно най-голям брой наблюдения (в неговия случай 119 страни в света през периода 2000-2016 г.), но от гледна точка на практически смисъл на получените резултати стои въпросът за тяхната логична обоснованост.

- Сред специалистите, изследващи ролята на образованието в едногенните модели, като елемент на човешкия капитал, които авторът цитира, е известно неудовлетворението от качеството на използваните данни за работната сила по степен на образование. Докторантът съзнава и коментира условността на количествени характеристики (променливите) за равнището на образование (наричани от него несъвсем подходящо образователни променливи), но се остава само със съзнанието за тях. Различни са системите на образование, критериите за завършване и т.н. във всяка отделна страна. Оттам идва и немалката резервираност към получените резултати. Само за пример може да се обърнем към нашата образователна система и броят на завършилите, при цялата критика към нея и при положение, че се отчита висок процент на функционална неграмотност в училище според международни класации (според PISA *47% от учениците на 15-годишна възраст не разбират какво четат - за 2019 г.*). Особеностите при трите степени на образование са известни, а изчисляването на средна величина не подобрява нещата. Условност има и при много други икономически показатели и затова трябва да се внимава при категорични изводи по отношение на получените резултати.

- Дисертантът с основание донякъде изразява съжаление, че не е имал възможността да работи с показателя БВП на един зает вместо на човек от населението. Тогава обаче щеше да се измерва производителността на труда, а не икономическия растеж (макар мнозина да го намират като по-добър показател за растежа).

- Направените бележки и коментари тук са в голяма степен формални или препоръчителни и не омаловажават качествата на дисертационния труд. Препоръчвам на дисертанта да задълбочава икономическите си знания. При интердисциплинарни изследвания авторът трябва да умее (почти) еднакво да се справя в различните области, в

дадения случай икономика. Съчетанието им с видимо отлично овладения от него иконометричен апарат би било много полезно за професионално му развитие.

6. Въпроси към дисертанта

- В резултат на изследването в трета глава се получава, че 1% повишаване в скоростта на въвеждане на интернет е довело средно до между 0.013 и 0.015 пр. п. повишаване на икономическия растеж (с. 145). Това според дисертанта малко ли е, много ли е предвид вложените инвестиции за дигитални технологии и в човешки капитал да работи с тях?

7. Заключение

Дисертантът Илия Симеонов Атанасов притежава много добри теоретични знания и умения за анализ, като показва качества за самостоятелно провеждане на научно изследване. В дисертационния труд на тема „Микроикономически и макроикономически ефекти от дигиталната свързаност в началото на XXI век“ се съдържат научни и научно-приложни приноси. Представените материали и дисертационни резултати съответстват на специфичните изисквания за организация и провеждане на обучението в ОНС „Доктор“ на СУ „Св. Климент Охридски“.

Предвид гореизложеното давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’** на Илия Симеонов Атанасов в професионално направление 3.8. Икономика (Политическа икономия) по обявена процедура от Стопанския факултет, катедра „Икономика“ при СУ „Св. Климент Охридски“.

13 ноември 2020 г.

Подпис:
(проф. д.ик.н. Росица Рангелова)